

Wyrok z dnia 16 grudnia 1997 r.

II UKN 332/97

Przepis § 9 ust. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (jednolity tekst: Dz.U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.) nie ma zastosowania przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych, jeżeli wniosek o emeryturę lub rentę został zgłoszony po dniu 31 grudnia 1992 r.

Przewodniczący SSN: Jerzy Kuźniar, Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Maria Tyszel (sprawozdawca).

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu w dniu 18 listopada 1997 r. sprawy z wniosku Jana P. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B. o podstawę wymiaru emerytury, na skutek kasacji wnioskodawcy od wyroku Sądu Apelacyjnego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku z dnia 30 kwietnia 1997 r. [...]

o d d a l i ł kasację.

U z a s a d n i e

Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B. decyzją z dnia 19 września 1996 r. odmówił Janowi P. przeliczenia podstawy emerytury poprzez uwzględnienie w niej wynagrodzenia z lat 1967-1971, w miejsce wcześniej przyjętego wynagrodzenia z lat 1980-1984. Według organu rentowego podstawę wymiaru emerytury należało ustalić w myśl zasady wynikającej z przepisu art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 października o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), skoro wniosek o emeryturę został złożony w dniu 6 października 1994 r.

W odwołaniu do Sądu Wojewódzkiego-Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku Jan P. domagał się ustalenia podstawy wymiaru emerytury z lat 1967-1971, tj. lat obejmujących pracę w szczególnych warunkach.

Wyrokiem z dnia 24 lutego 1997 r. [...] Sąd Wojewódzki oddalił odwołanie.

W apelacji od powyższego wyroku Jan P. domagał się uwzględnienia w podstawie wymiaru emerytury wynagrodzenia, które uzyskał w latach 1974-1978, twierdząc, że wynagrodzenie pochodzące z wymienionego okresu wpłynie najkorzystniej na wysokość emerytury.

Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Białymstoku wyrokiem z dnia 30 kwietnia 1997 r. [...], oddalił apelację, podzielając pogląd prawny wyrażony przez Sąd pierwszej instancji.

W kasacji pełnomocnik wnioskodawcy zarzucając zaskarżonemu wyrokowi naruszenie prawa materialnego, tj. § 9 ust. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1990 zmieniającego niektóre przepisy w sprawie ustalenia podstawy wymiaru rent i emerytur (Dz. U. Nr 71, poz. 418) przez błędną wykładnię, wniósł o jego zmianę poprzez przyjęcie do podstawy wymiaru emerytury Jana P. jego wynagrodzenia pobieranego w latach 1974-1978.

Rozpoznając kasację Sąd Najwyższy wziął pod uwagę, co następuje:

Jest poza sporem, że wnioskodawca zgłosił wniosek o emeryturę 6 października 1994 r. Zgodnie z przepisem art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji emerytur i rent, o zasadach ustalania emerytur i rent oraz o zmianie niektórych ustaw (Dz. U. Nr 104, poz. 450 ze zm.), zwanej dalej ustawą o rewaloryzacji, podstawę wymiaru emerytury lub renty stanowi (...) przeciętna, zwaloryzowana kwota wynagrodzenia lub dochodu, która stanowiła podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne (...), w okresie kolejnych 5 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 14 lat kalendarzowych. Stosownie do treści tego przepisu za podstawę wymiaru emerytury wnioskodawcy przyjęto jego zarobki z lat 1980-1984 wskazane przez niego, jako najkorzystniejsze na przestrzeni ostatnich 14 lat kalendarzowych.

Wnioskodawca dopatruje się naruszenia prawa materialnego w tym, że nie zachowany został wymóg zatrudnienia przez "5 kolejnych lat kalendarzowych", ponieważ w latach 1980-1984 przez 1 miesiąc nie pracował i nie osiągał wynagrodzenia. Zdaniem wnioskodawcy, za podstawę wymiaru jego emerytury powinno być

przyjęte jego wynagrodzenie z okresu 5 kolejnych lat kalendarzowych, wykraczających poza ostatnie 14 lat, tj. z lat 1974-1978, na podstawie przepisu § 9 ust. 5 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 5 października 1990 r. zmieniającego niektóre przepisy w sprawie ustalania podstawy wymiaru emerytur (Dz. U. Nr 71, poz. 418).

Skład orzekający w niniejszej sprawie nie podziela poglądu wyrażonego w kasacji, że zaskarżony wyrok został wydany z naruszeniem prawa materialnego poprzez niezastosowanie powołanego przepisu.

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 1 kwietnia 1985 r. w sprawie szczegółowych zasad ustalania podstawy wymiaru emerytur i rent (jednolity tekst: Dz. U. z 1989 r. Nr 11, poz. 63 ze zm.), zwane dalej rozporządzeniem, uległo zasadniczym nowelizacjom. Zasadę, że podstawę wymiaru świadczeń stanowi przeciętne wynagrodzenie wypłacone pracownikowi za okres ostatnich 12 miesięcy zatrudnienia albo kolejnych 24 miesięcy zatrudnienia wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 12 lat zatrudnienia zmieniono przepisami art. 1 pkt 5 ustawy z dnia 24 maja 1990 r. o zmianie niektórych przepisów o zaopatrzeniu emerytalnym (Dz. U. Nr 26, poz. 206). Stosownie do tej zmiany, na podstawie przepisu art. 16 ust. 2 ustawy z dnia 14 grudnia 1982 r. o zaopatrzeniu emerytalnym pracowników i ich rodzin (Dz. U. Nr 40, poz. 267 ze zm.) do ustalenia podstawy wymiaru emerytury i renty przyjmowało się (...) przeciętne miesięczne wynagrodzenie wypłacone pracownikowi za okres ostatnich czterech kwartałów kalendarzowych albo kolejnych 3 lat kalendarzowych wybranych przez zainteresowanego z ostatnich 12 lat kalendarzowych licząc wstecz od roku (kwartału), w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę.

Powołane wyżej rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 października 1990 r., dostosowując zasady ustalania podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych do aktualnego wówczas brzmienia art. 16 ustawy o z.e.p., w przepisie § 2 stanowiło: "Przy ustalaniu okresu ostatnich 4 kwartałów kalendarzowych albo kolejnych 3 lat kalendarzowych, z których wynagrodzenie przyjmuje się do obliczenia podstawy wymiaru, z uwzględnieniem przepisu § 9 ust. 1, przyjmuje się kwartały lub lata kalendarzowe następujące bezpośrednio po sobie, chociażby w niektórych z tych kwartałów lub z lat albo w części z nich pracownik nie osiągnął wynagrodzenia lub nie był zatrudniony." Uzupełnieniem tej zasady jest, powołany przez wnoszącego kasację, przepis § 9 ust. 5 rozporządzenia, zgodnie z którym", jeżeli w okresie 12 lat

kalendaryzowanych, licząc wstecz od roku, w którym zgłoszono wniosek o emeryturę lub rentę, pracownik nie osiągnął wynagrodzenia albo osiągnął wynagrodzenie przez okres krótszy niż 3 kolejne lata kalendarzowe, do ustalenia podstawy wymiaru emerytury (...), na wniosek osoby zainteresowanej, przyjmuje się wynagrodzenie za okres 3 kolejnych lat kalendarzowych przypadających w części lub w całości wcześniej niż w okresie ostatnich 12 lat, jeżeli pracownik przedstawi dokumenty stwierdzające wysokość wynagrodzenia w tym okresie."

Kolejną zmianę zasad ustalania podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych wprowadzono ustawą z dnia 17 października 1991 r. o rewaloryzacji (zgodnie z którą ustalona jest podstawa wymiaru emerytury wnioskodawcy). Podstawę tę, na mocy z art. 7 ust. 1 pkt 3 tej ustawy ustalono według wynagrodzenia z kolejnych, 5 lat kalendarzowych z ostatnich 14 lat kalendarzowych wskazanych przez wnioskodawcę.

Przytoczone wyżej zmiany przepisów regulujących zasady ustalenia podstawy wymiaru świadczeń emerytalno-rentowych wskazują, że ustawodawca, w miejsce określenia "wynagrodzenie wypłacone za kolejne miesiące zatrudnienia", już ustawą z dnia 24 maja 1990 r. powołaną wyżej, dokonując nowelizacji art. 16 ustawy o z.e.p., wprowadził pojęcie "okresów kalendarzowych" nakazując ustalenie podstawy wymiaru świadczeń od wynagrodzenia uzyskanego w danym okresie, niezależnie od tego, jak długo w tym okresie trwało zatrudnienie. Treść przepisu § 9 ust. 5 rozporządzenia wskazuje też, że był to przepis przejściowy, stosowany przed wejściem w życie ustawy rewaloryzacyjnej oraz w okresie wskazanym w jej art. 7 ust. 1 pkt 1, czyli wobec osób, które wniosek o świadczenia zgłosiły do dnia 31 grudnia 1992 r. W myśl art. 45 ust. 2 ustawy rewaloryzacyjnej przepisy aktów wykonawczych, wydanych m.in. na podstawie ustawy o z.e.p., pozostają w mocy do czasu wydania odpowiednich przepisów przewidzianych w ustawie, jeżeli nie są z nią sprzeczne. Przepis § 9 ust. 5 rozporządzenia jest sprzeczny z art. 7 ust. 1 pkt 3 ustawy rewaloryzacyjnej, a więc nie może mieć zastosowania w sprawie. Nie podważa tej wykładni argument podniesiony w kasacji, że skoro w przepisie art. 7 ust. 2 tej ustawy, dotyczącym ustalania podstawy świadczeń przysługujących na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym duchownych, podkreślono: "iż chodzi o pełne "lata kalendarzowe, to pojęcie "pełnych" lat należy zastosować również przy wykładni art. 7

ust. 1. Wbrew pogładowi wnoszącego kasację pojęcie "wynagrodzenie z pełnych lat kalendarzowych" nie jest tożsame z pojęciem "podstawy wymiaru składek z pełnych kalendarzowych lat ubezpieczenia przypadających po dniu 1 lipca 1989 r. To ostatnie sformułowanie jest odzwierciedleniem zmian w systemie ubezpieczenia społecznego duchowieństwa po dniu 1 lipca 1989 r. i zagadnienie to nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia rozpatrywanej kasacji.

Reasumując Sąd Najwyższy, w składzie orzekającym jest zdania, że przepis § 9 ust. 5 rozporządzenia nie ma zastosowania przy ustalaniu podstawy wymiaru świadczeń emerytalno- rentowych, jeżeli wniosek o emeryturę lub rentę został zgłoszony po dniu 31 grudnia 1992 r.

Mając powyższe na uwadze Sąd Najwyższy nie znalazł usprawiedliwionych podstaw kasacyjnych i z mocy przepisu art. 393¹² KPC orzekł jak w sentencji wyroku.

=====